

**Lag
om ändring i rättegångsbalken;**

given Stockholms slott den 26 maj 1972.

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott i fråga om rättegångsbalken att förordna

dels att 8 kap. 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 8 kap. 2 §, 17 kap. 14 §, 18 kap. 13 §, 21 kap. 5 och 10 §§, 23 kap. 13, 15 och 19 §§, 30 kap. 12 §, 31 kap. 1, 2, 9 och 11 §§, 33 kap. 5 § samt 49 kap. 4 och 7 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

8 KAP.

2 § Till ledamot av advokatsamfundet må antagas allenast den som är svensk medborgare, äger hemvist inom riket och fyllt tjugofem år samt avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och förvärvat sådan praktisk utbildning, som föreskrives i samfundets stadgar. Han skall hava gjort sig känd för redbarhet och även i övrigt finnas lämplig att utöva advokatverksamhet.

Ej må den antagas till ledamot, som är omyndig eller i konkurstillstånd.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid allmän domstol eller allmän åklagare eller utmätningsman må ej antagas till ledamot; ej heller den som eljest är anställd i statens eller kommuns tjänst eller hos annan enskild än advokat, med mindre advokatsamfundets styrelse medger undantag. Vad som sagts nu gäller dock ej befattningshavare vid allmän advokatbyrå.

17 KAP.

14 § Rätten äge, när skäl äro därtill, i dom förordna, att den må verkställas utan hinder av att den icke äger laga kraft.

Beslut under rättegången, mot vilket talan ej må föras särskilt, skall genast gå i verkställighet. Vad nu sagts gälle ock beslut, varigenom rätten avvisat ombud eller biträde eller ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient deltaga i rättegången eller utlåtut sig angående ersättning eller förskott till biträde, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient, eller förordnat om någons hållande i häkte eller om kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning eller om hävande av sådan åtgärd eller till biträde utsett annan, än part föreslagit. Rätten äge, när skäl äro därtill, i beslut, varigenom föreläggande meddelats part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, förordna, att beslutet må verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft.

Är särskild föreskrift meddelad därom, att dom eller beslut som icke äger laga kraft, må verkställas, vare den gällande.

13 § Skall kostnad för bevisning eller annan åtgärd enligt rättens beslut utgå av allmänna medel eller utgivas av parterna en för båda och båda för en, gälle i fråga om skyldighet att återgälda sådan kostnad vad i detta kapitel stadgas om rättegångskostnad. Skola parterna bära var sin rättegångskostnad, må förordnas, att kostnaden skall fördelas med hälften å vardera. Har av allmänna medel utgått kostnad för parts hämtande till rätten, skall kostnaden återgäldas av parten.

Om skyldighet att ersätta statsverket kostnad i anledning av att part åtnjutit rättshjälp är särskilt stadgat.

21 KAP.

5 § Till offentlig försvarare skall förordnas advokat, som finnes lämplig därtill. Om särskilda skäl föreligga, må till sådan försvarare utses annan lämplig person, som avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov. Företrädesvis bör anlitas någon, som vid rätten brukas som rättegångsombud.

Har den misstänkte till offentlig försvarare föreslagit någon, som är behörig därtill, skall han förordnas, om ej hans anlitan skulle medföra avsevärt ökade kostnader eller eljest särskilda skäl föranleda annat.

10 §² Offentlig försvarare äge av allmänna medel åtnjuta skälig ersättning för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget krävt.

Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, centralmyndigheten för rättshjälpen fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av ersättning.

Ej må offentlig försvarare av den misstänkte förbehålla sig ytterligare ersättning; har sådant förbehåll skett, vare det utan verkan.

23 KAP.

13 § Vägrar någon vid förhör att yttra sig angående omständighet, som är av vikt för utredningen, och är han, om åtal väckes, skyldig att i målet vittna därom, eller finnes eljest för utredningen av synnerlig vikt, att någon, som är skyldig att vittna i målet, redan under förundersökningen höres som vittne, må på undersökningsledarens begäran vittnesförhör med honom äga rum inför rätten.

Förhör, som avses i första stycket, må ej äga rum, innan förundersökningen fortskridit så långt, att någon skäligen kan misstänkas för brottet. Om förhöret gälle i tillämpliga delar vad om bevisupptagning utom huvudförhandling är stadgat; den misstänkte skall erhålla tillfälle att närvara vid förhöret. Ersättning för hans inställelse skall utgå av allmänna medel i enlighet med vad som gäller för tilltalad som åtnjuter rättshjälp.

15 § Är fara, att bevis, som skall åberopas vid huvudförhandlingen, därförinnan går förlorat eller då endast med svårighet kan föras, må på

² Senaste lydelse 1969: 671.

yrkande av undersökningsledaren eller den misstänkte rätten genast upp- taga beviset. Om beviset gälle i tillämpliga delar vad om bevis, som upp- tages utom huvudförhandling, är stadgat. Kostnaden för bevisupptag- ningen och för den misstänktes inställelse vid rätten skall utgå av all- männa medel. Ersättning för den misstänktes inställelse skall utgå i en- lighet med vad som gäller för tilltalad som åtnjuter rättshjälp.

19 § Har undersökningsledaren, ehuru han slutfört den utredning han anser erforderlig, ej bifallit begäran, som avses i 18 § andra stycket, eller förmenar den misstänkte, att annan brist i utredningen föreligger, må han göra anmälan därom hos rätten.

Då anmälan inkommit till rätten, skall den, så snart ske kan, upptaga anmälan till prövning. När skäl äro därtill, må rätten hålla förhör med den misstänkte eller annan eller vidtaga den åtgärd i övrigt, som finnes påkallad. Ersättning för den misstänktes inställelse skall utgå i enlighet med vad som gäller för tilltalad som åtnjuter rättshjälp.

30 KAP.

12 §³ Beslut under rättegången, mot vilket talan ej må föras särskilt, skall genast gå i verkställighet. Vad nu sagts gälle ock beslut, varigenom rätten avvisat ombud, biträde eller försvarare eller utlåtitt sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part, eller angående häktning eller åtgärd, som avses i 25—28 kap., eller till försvarare utsett annan, än part föreslagit. Rätten äge, när skäl äro därtill, i beslut, varigenom föreläggande med- delats part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning, förordna, att beslutet må verkställas utan hinder av att det icke äger laga kraft.

Är särskild föreskrift meddelad därom, att dom eller beslut, som icke äger laga kraft, må verkställas, vare den gällande.

31 KAP.

1 §⁴ Dömes i mål, vari åklagare för talan, den tilltalade för brottet, skall han till statsverket återgälda vad enligt rättens beslut av allmänna medel utgått för hans inställelse vid rätten under förundersökningen, till vittne eller sakkunnig eller eljest för bevisning under förundersökning- en eller i rättegången samt i ersättning till försvarare så ock stats- verkets kostnad för hans hämtande till rätten. Den tilltalade vare dock ej ersättningskyldig för kostnad, som icke skäligen varit påkal- lad för utredningen, eller för kostnad, som vållats genom vårdslös- het eller försummelse av annan än den tilltalade, hans ombud eller av honom utsedd försvarare. Han vare ej heller i annat fall än som sägs i 4 § första stycket skyldig att betala mera än som motsvarar det för honom gällande maximibeloppet för kostnadsbidrag vid allmän rättshjälp enligt rättshjälplagen (1972: 429).

³ Senaste lydelse 1954: 432.

⁴ Senaste lydelse 1969: 671.

Vad den tilltalade enligt första stycket skall återgälda får jämkas eller eftergivnas, om skäl härtill föreligger med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle hava att ersätta understiger visst av Konungen fastställt belopp, skall kostnaden stanna å statsverket.

2 § Frikännes tilltalad i mål, vari åklagare för talan, eller avvisas eller avskrivs av åklagare väckt åtal, äge rätten av allmänna medel tillerkänna den tilltalade ersättning för hans kostnad för försvarare, för vittne eller sakkunnig eller eljest för bevisning under förundersökningen eller i rättegången samt för delgivning och för utskrift av protokoll eller annat dylikt, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av hans rätt, så ock för hans inställelse vid rätten.

Ersättning för tilltalads inställelse utgår i enlighet med vad som gäller för tilltalad som åtnjuter rättshjälp.

9 §⁵ Vill åklagaren, att den tilltalade skall förpliktas att ersätta rättegångskostnad, eller vill den tilltalade erhålla ersättning för sådan kostnad, skall han, innan handläggningen avslutas, framställa yrkande där- om och uppgiva, vari kostnaden består. Gör han det ej, äge han ej där- efter tala å den kostnad, som uppkommit vid samma rätt. Rätten pröve själmant, huruvida kostnad, som enligt rättens beslut skall utgå av allmänna medel, skall återgäldas av den tilltalade eller annan eller den skall stanna å statsverket. Fråga, som avses i 3 §, pröve rätten ock själv- mant.

Då rätten avgör målet, meddele rätten samtidigt beslut angående rättegångskostnaden.

Har förundersökning inletts men åtal ej följt och vill den misstänkte kräva ersättning för kostnad under förundersökningen eller väckes å det allmännas vägnar fråga om återgäldande av sådan kostnad, skall ansö- kan därom göras hos rätten.

11 § Om rättegångskostnad i mål, vari allenast målsägande för talan, gälle i tillämpliga delar vad i 18 kap. är stadgat.

I fråga om den tilltalades skyldighet att ersätta statsverket kostnad för offentlig försvarare och för annan rättshjälp åt honom själv äge dock 1 § första stycket tredje punkten och andra stycket detta kapitel motsvarande tillämpning.

I fråga om skyldighet för målsägande att i mål, vari han biträtt all- mänt åtal eller eljest fört talan jämte åklagaren eller denne fört talan för målsäganden, ersätta rättegångskostnad och om hans rätt till ersättning för sådan kostnad gälle, utöver bestämmelserna i 3 och 4 §§, vad i 18 kap. 12 § är stadgat.

33 KAP.

5 §⁶ Tredskodom delgives genom rättens försorg endast

om den innebär att fordran fastställes att utgå med särskild förmåns- rätt i fast egendom eller tomträtt,

⁵ Ändringen innebär bl. a. att fjärde stycket upphävs.

⁶ Senaste lydelse 1971: 497.

om den part som yrkat treskodomen begär det, eller
om part beviljats rättshjälp genom beslut av rättshjälpsnämnden.

49 KAP.

4 §⁷ Talan mot underrätts beslut under rättegången skall föras särskilt, om rätten

1. avvisat ombud, biträde eller försvarare;
2. ogillat tredje mans yrkande att få som intervenient deltaga i rättegången;
3. förelagt part eller annan att förete skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning;
4. utlåtit sig angående ådömande av förelagt vite eller häkte eller om ansvar för förseelse i rättegången eller angående skyldighet för någon, som ej är part eller intervenient, att gottgöra i rättegången vållad kostnad;
5. utlåtit sig angående ersättning eller förskott av allmänna medel till målsägande eller angående ersättning eller förskott till biträde, försvarare, vittne, sakkunnig eller annan, som ej är part eller intervenient;
6. utlåtit sig i tvistemål angående kvarstad, skingringsförbud eller annan handräckning eller i brottmål angående häktning eller åtgärd, som avses i 25—28 kap.; eller

7. avslagit begäran om rättshjälp eller om ersättning eller förskott till part, som åtnjuter sådan förmån, eller avslagit begäran om biträde eller försvarare eller till sådant uppdrag förordnat annan, än part föreslagit.

Särskild talan skall föras genom besvär. Är fråga om beslut, som avses i 1, 2, 3 eller 7, åligge den som vill föra talan att, om beslutet meddelats vid sammanträde för förhandling, genast och eljest inom en vecka från den dag, då han erhöll del därav, anmäla missnöje; försummas det, äge han ej vidare rätt till talan. Rätten pröve genast, om anmälan rätteligen gjorts.

7 § Har underrätt förklarat domare jävig eller ogillat jäv mot särskild ledamot av nämnd eller bifallit begäran om rättshjälp, skall vid underrättens beslut förbliva.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1973.

Har ansökan om fri rättegång gjorts före nya lagens ikraftträdande, gäller dock fortfarande i fråga om ansökningens behandling enligt denna balk och, om ansökan bifalles, beträffande den fria rättegången 17 kap. 14 §, 18 kap. 13 §, 30 kap. 12 §, 31 kap. 1, 9 och 11 §§, 33 kap. 5 § samt 49 kap. 4 och 7 §§ i äldre lydelse.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 26 maj 1972.

GUSTAF ADOLF

(L. S.)

LENNART GEIJER

(Justitiedepartementet)

⁷ Senaste lydelse 1954: 432.

